

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania M. Ś.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12
września 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 747/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od M. Ś. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 747/20, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie – w sprawie z odwołania M. Ś. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Jaśle – oddalił apelację odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 21 września 2020 r., sygn. akt IV U 187/19, w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie M. Ś. od decyzji organu rentowego z dnia 5 lutego 2019 r., stwierdzającej, że M. Ś. – jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą – nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu,

rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 17 grudnia 2016 r. do 9 grudnia 2018 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołująca się zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

W ocenie skarżącej istnieje potrzeba wykładni art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 11 ust. 2 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, z przyczyn które zostaną przedstawione w uzasadnieniu niniejszej skargi kasacyjnej, a niezależnie od tego - wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem są orzeczenia Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 27 sierpnia 2019 r., sygn. akt IV U 372/19, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 kwietnia 2021 r., sygn. akt III Aua 804/19, z dnia 11 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 295/20 i III AUa 435/20, Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 lipca 2020 r., sygn. akt III AUa 334/19 oraz z 9 września 2020 r., sygn. akt III AUa 426/19, a w szczególności uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., sygn. akt II UZP 1/10, w których ujawniają się diametralne różnice w zakresie sposobu oceny pojęcia działalności gospodarczej na tle elementu zarobkowości w kontekście wysokości zadeklarowanej podstawy wymiaru składek. Wykładnia wskazanych przepisów budzi poważne wątpliwości odnośnie oceny faktu prowadzenia działalności gospodarczej w kontekście podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresach, gdy przedsiębiorca nie osiąga dochodu, lub dochód ten nie pozwala na pokrycie bieżących jej kosztów, a także co do czasu trwania okresu nierentowności firmy, który miałby skutkować wyłączeniem z ubezpieczeń społecznych.

Wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na fakt, że dokonanie prawidłowej oceny całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie nie mogło prowadzić do wydania zaskarżonego orzeczenia w obecnej jego treści. To właśnie ocena zgromadzonego materiału dowodowego w sposób rażący odbiega od zasad doświadczenia życiowego, bowiem opiera się wyłącznie na z gruntu błędnym uznaniu, że brak dochodu skutkuje wyłączeniem z

ubezpieczenia społecznego pomimo stwierdzenia, że działalność cechowały wszelkie pozostałe elementy określone przepisem art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o: 1. odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, 2. w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – o jej oddalenie, 3. zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony potrzebą wykładni przepisów prawnych, które wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz twierdzeniem, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne

wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618). Punktem odniesienia do konstruowania przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. są ustalenia określone w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Nie można przedstawiać przyczyny przyjęcia skargi określonej w powołanym wyżej przepisie w oderwaniu od wiążących ustaleń faktycznych zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku Sądu drugiej instancji (por. art. 398¹³ § 2 k.p.c. zgodnie z którym, w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie do rozpoznania rozpatrywanej skargi kasacyjnej jest oparte na twierdzeniach eksponujących niektóre elementy stanu

faktycznego sprawy z pominięciem całościowej oceny przez Sąd drugiej instancji ustaleń stanowiących podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie.

Sąd ten uwzględnił w swojej ocenie między innymi to, że skarżąca w okresie od 1 lipca 2015 r. do 30 czerwca 2016 r. zatrudniała pracownika na stanowisku sprzedawcy na podstawie umowy pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Umowa ta uległa rozwiązaniu za wypowiedzeniem z dnia 31 maja 2016 r. dokonany przez pracodawcę. W dniu 19 sierpnia 2016 r. odwołująca się sprzedała samochód, którego używała do prowadzenia działalności, a w dniu 3 października 2016 r. sprzedała pozostający w jej dyspozycji towar swojemu mężowi W. Ś., który prowadzi tożsamą przedmiotowo działalność gospodarczą. Nowego towaru odwołująca się już po tej dacie nie zakupiła. Ostatni zakup towaru dokonany został jeszcze w dniu 9 maja 2016 r. W 2015 r. przychód z prowadzonej przez M. Ś. działalności gospodarczej wyniósł 19.857 zł, w 2016 r. 30.064,50 zł, a w kolejnych latach 2017 i 2018 był to przychód zerowy.

Według Sądu drugiej instancji skarżąca nie prowadziła działalności gospodarczej – na warunkach określonych w art. 3 ustawy – Prawo przedsiębiorców (uprzednio w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej) w sposób ciągły, zawodowy, zorganizowany i zarobkowy – przynajmniej od 17 grudnia 2016 r. (tj. po okresie pobierania pierwszego zasiłku macierzyńskiego, który przypadał od 19 grudnia 2015 r. do 16 grudnia 2016 r.). Powyższe ustalenie zostało oparte na ocenie dowodów z dokumentów (informacji Urzędu Skarbowego o braku przychodów z działalności gospodarczej wnioskodawczyni za lata 2017-2018), dowodach osobowych z zeznań świadków czy z zeznań samej wnioskodawczyni, która ostatecznie ten fakt przyznała. Jednocześnie nie kwestionowana w żaden sposób w apelacji, sekwencja zdarzeń poprzedzających wyżej wskazaną datę tj. zwolnienie przez odwołującą się pracownika z dniem 30 czerwca 2016 r., sprzedaż samochodu służącego do przewozu towaru w dniu 19 sierpnia 2016 r., czy sprzedaż będących jeszcze w posiadaniu wnioskodawczyni zapasów w dniu 3 października 2016 r., przy ostatnim dokonany zakupie towaru jeszcze w dniu 9 maja 2016 r., wyraźnie wskazuje na intencję M. Ś., aby zaniechać dalszego prowadzenia tego rodzaju działalności gospodarczej, co jednak nie

przełożyło się na decyzję o wykreśleniu względnie zawieszeniu tej działalności (to ostatnie nastąpiło dopiero z dniem 9 grudnia 2018 r. , już po wszczęciu przez pozwany organ rentowy postępowania wyjaśniającego w przedmiotowej sprawie i odmowie wypłaty zasiłku opiekuńczego za kolejny okres od 16 listopada 2018 r. do 30 listopada 2018 r.). Pomimo tego, że działalność ta nie była już przez odwołującą się prowadzona, wykorzystała ona ustalony uprzednio tytuł ubezpieczenia do pobrania po dniu 16 grudnia 2016 r. szeregu zasiłków chorobowych, opiekuńczych i w końcu kolejnego zasiłku macierzyńskiego (od 17 listopada 2017 r. do 15 listopada 2018 r.) na łączną kwotę 172.464, 27 zł, nie płacąc jakichkolwiek w tym okresie składek, co dobitnie świadczy o instrumentalnym wykorzystaniu przez wnioskodawczynię omawianego tytułu ubezpieczeń. Taka sytuacja nie może w żaden sposób zyskać aprobaty Sądu, bo stanowi zaprzeczenie występującej w systemie ubezpieczeń zasady solidaryzmu społecznego czy ekwiwalentności.

O rozbieżności w orzecznictwie sądowym nie przekonuje powołanie się w uzasadnieniu wniosku na szereg orzeczeń Sądu Najwyższego czy Sądów Apelacyjnych. Brakuje przedstawienia w uzasadnieniu wniosku odpowiedniego wyводу wykazującego rozbieżne interpretacje wskazanych przepisów prawa z uwzględnieniem odmienności stanów faktycznych spraw, w których zapadały powołane orzeczenia.

W uzasadnieniu wniosku nie zawarto odpowiedniej jurekcyjnej argumentacji wykazującej, że w sprawie rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla

przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Poza prostą negacją stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji brakuje w uzasadnieniu wniosku odpowiedniego wyводу wykazującego sugerowaną oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.

[SOP]

[ms]